

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ К.Д.УШИНСЬКОГО**

СХВАЛЕНО

Протокол Вченої ради ЧОІППО
імені К.Д.Ушинського

№ 1 від 22.01.2026

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ЧОІППО імені К.Д.Ушинського

№11 від 26.01.2026

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації педагогічних працівників
закладів загальної середньої освіти
«Особливості впровадження інклюзивного навчання та
реалізація педагогічної підтримки учнів з особливими
освітніми потребами на рівні базової середньої освіти»**

Розробники: Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського (Кравченко Наталія Борисівна, завідувач ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти, ст. викладач кафедри психології; Гальонка Людмила Миколаївна, методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти; Пименова Ніна Василівна, методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти; Шаркевич Оксана Вікторівна, методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти).

Напрямок підвищення кваліфікації: особливості впровадження інклюзивного навчання та реалізація педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами на рівні базової середньої освіти (відповідно до державної політики «Гроші ходять за вчителем»).

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 12 жовтня 2022 року №904.

Термін дії програми: від 26 січня 2026 року до 26 січня 2031 року.

Рецензенти: Пономаревський Станіслав Борисович, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри психології Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського.

Литвин Інна Миколаївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової і спеціальної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність. В умовах розбудови системи освіти, що ґрунтується на концептуальних положеннях Нової української школи, упровадження державних стандартів освіти пріоритетності набувають питання забезпечення рівних можливостей для отримання якісної освіти всіма здобувачами й здобувачками базової середньої освіти. У зв'язку із цим увиразнюється потреба створення в закладі загальної середньої освіти безпечного, безбар'єрного, інклюзивного середовища для організації інклюзивного навчання. Реалізація визначених положень можлива за умови розроблення єдиної системи, яка спрямована на задоволення освітніх потреб учнів з особливими освітніми потребами (далі–ООП) та наявності висококваліфікованих фахівців, здатних організувати освітній процес на засадах суб'єктності, здійснювати супровід та надавати підтримку цій категорії здобувачів освіти в партнерстві з усіма учасниками освітнього процесу.

Актуальність пропонованої програми підвищення кваліфікації зумовлена потребою в удосконаленні професійних компетентностей щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, формуванні здатності та готовності ефективно взаємодіяти під час організації освітнього процесу в умовах інклюзивного навчання відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти.

Програма розроблена з урахуванням державної політики у сфері базової середньої освіти, вимог чинного законодавства та нормативних документів щодо інклюзивного навчання (Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державний стандарт базової середньої освіти, Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та ін.).

Цільова група: вчителі, які забезпечують реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти у другому циклі базової середньої освіти – 7-9-ті класи (базове предметне навчання).

Обсяг: 15 годин (0,5 кредита ЄКТС).

Особливості реалізації програми: Програма підвищення кваліфікації складена відповідно до професійних потреб та рівня підготовки слухачів, особливостей регіональної системи освіти. Вивчення окремих модулів та компонентів цих модулів, послідовність вивчення, загальна кількість годин може бути зміненою, окремі питання модулів Програми можуть бути перенесені в інші модулі залежно від загальної концепції робочої програми навчання. Очікувані результати навчання можуть різнитися залежно від кваліфікаційної категорії та педагогічного досвіду слухачів.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: підвищення компетентностей педагогів у впровадженні Державного стандарту базової середньої освіти

шляхом оволодіння сучасними підходами, практичними інструментами для організації безпечного, безбар'єрного та інклюзивного освітнього середовища для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Завдання підвищення кваліфікації: удосконалення компетентностей щодо організації інклюзивного навчання та особливостей здійснення освітнього процесу у класі з інклюзивним навчанням, зокрема ролі асистента учителя у наданні підтримки здобувачам освіти з особливими освітніми потребами; опанування способами ефективної взаємодії з командою психолого-педагогічного супроводу для надання підтримки особам з особливими освітніми потребами; удосконалення умінь щодо розробки та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти з ООП.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: психологічна (Б1), педагогічного партнерства (Б3), інклюзивна (В1), здатність до навчання впродовж життя (Д1).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

За результатами навчання слухачі поглиблюють знання, удосконалюють уміння, навички щодо:

- розуміння мети, завдань, принципів, особливостей організації інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти;
- участі учителя та асистента вчителя в розробленні індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів базової середньої освіти з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей;
- надання підтримки та супроводу учнівству з ООП в умовах дистанційного навчання;
- налагодження ефективної взаємодії з командою психолого-педагогічного супроводу задля надання підтримки та здійснення супроводу в реалізації здобувачами індивідуальної освітньої траєкторії;
- застосування практик спільного викладання;
- визначення рівня сформованості власних компетентностей щодо впровадження Державного стандарту на рівні базової середньої освіти.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації: ґрунтується на принципах об'єктивності та компетентнісного підходу, прозорості та зрозумілості для слухачів. Оцінювання результатів навчання здійснюється на основі формувального та підсумкового оцінювання. Оцінюється присутність на заняттях теоретичного спрямування (не менш як 70% занять), залученість до спільної роботи під час практичних занять (сесійні зали, робота над розбором практичних кейсів – також не менше 70%). На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 20 запитань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, - 25. Прохідний бал – 17 (70 %). Учасники, які успішно пройшли всі теоретичні та практичні заняття навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат про підвищення кваліфікації виготовляється електронному вигляді і вноситься в реєстр виданих документів, який опубліковано на сайті Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського за електронною адресою: https://choippo.edu.ua/?page_id=64.

Вартість: вартість навчання за умови групи слухачів від 20 до 25 осіб становитиме 550 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено опрацювання двох модулів, які містять теми з організації інклюзивного навчання у закладі освіти та створення інклюзивного освітнього середовища.

Особливістю реалізації програми є обов'язкове залучення викладачів, які пройшли відповідну тренерську підготовку за змістом програми.

Самостійна робота не передбачена.

Підсумкові заходи передбачають виконання 2 практичних кейсів та тестових завдань і є обов'язковими для усіх слухачів. Тестові завдання формуватимуться із питань, які висвітлювались на лекційних та практичних заняттях.

Зміст програми складається з 2 модулів та 7 взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 20 запитань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, - 25. Прохідний бал -17. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає 15 годин, з них: 6 год — лекційні заняття, 8 год — практична робота, 1 год — контрольні заходи.

Назва теми	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1.					
ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ					
Тема 1.1. Організація інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти	2	-	-	-	2
Тема 1.2. Категорії освітніх труднощів та рівні підтримки в освітньому процесі: загальна	-	2	-	-	2

характеристика, ступінь прояву, рівень підтримки					
Усього за модулем	2	2	-	-	4
МОДУЛЬ 2. ПАРТНЕРСТВО ТА СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА					
Тема 2.1. Діяльність команди психолого-педагогічного супроводу	2	-	-	-	2
Тема 2.2. Участь та роль асистента вчителя та асистента дитини в організації освітньої діяльності		2	-	-	2
Тема 2.3. Практика спільного викладання. Функції учителя та асистента учителя в класі з інклюзивним навчанням	-	2	-	-	2
Тема 2.4. Підходи до оцінювання здобувачів освіти з ООП		2	-	-	2
Тема 2.5. Загальношкільний підхід до інклюзивності та безбар'єрності	2	-	-	-	2
Усього за модулем	4	6		-	10
Підсумкові заходи	-	-	-	1	1
Усього	6	8	-	1	15

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1.

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ

Тема 1.1. Організація інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти

Поняття «інклюзія», «інклюзивне навчання», «особливі освітні потреби», «учні/здобувачі освіти з особливими освітніми потребами». Сутність, завдання, принципи (недискримінації, урахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників) та цінності інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти.

Реалізація права учнів з ООП на освіту в українському законодавчому полі: Конституція України, закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладі загальної середньої та дошкільної освіти», наказ МОНУ «Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими

освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти», Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року.

Рівні можливості для здобуття освіти, психологічна підтримка, урахування індивідуальних можливостей дитини з ООП.

Тема 1.2. Категорії освітніх труднощів та рівні підтримки в освітньому процесі: загальна характеристика, ступінь прояву, рівень підтримки

Поняття «особа/дитина з особливими освітніми потребами». Категорії освітніх труднощів: загальна характеристика та ступінь вірогідного прояву.

Фізичні труднощі: характеристика, індивідуальні особливості, надання підтримки в освітньому процесі.

Функціональні труднощі (слухові, зорові, мовленнєві) характеристика, індивідуальні особливості, надання підтримки в освітньому процесі.

Навчальні труднощі: характеристика, індивідуальні особливості, надання підтримки в освітньому процесі.

Інтелектуальні труднощі: характеристика, індивідуальні особливості, надання підтримки в освітньому процесі.

Соціоадаптаційні/соціокультурні труднощі: характеристика, індивідуальні особливості, надання підтримки в освітньому процесі.

Рівні підтримки. Особливості надання педагогічної підтримки здобувачам освіти з ООП.

МОДУЛЬ 2.

ПАРТНЕРСТВО ТА СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Тема 2.1. Діяльність команди психолого-педагогічного супроводу

Поняття «команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами» (далі – Команда супроводу). Склад та завдання Команди супроводу. Участь учителя та асистента вчителя у Команді супроводу. Функції асистента вчителя в складі Команди супроводу.

Сутнісна характеристика поняття «індивідуальна траєкторія навчання учнів з ООП». Індивідуальна програма розвитку (далі – ІПР) як засіб реалізації індивідуальної траєкторії учнів з ООП. Особливості її розроблення і впровадження.

Роль батьків як рівноправних членів Команди супроводу в розробленні ІПР та моніторингу результатів навчання дітей.

Партнерство асистента вчителя та батьків у реалізації індивідуальної траєкторії навчання учнів з ООП.

Тема 2.2. Участь та роль асистента вчителя та асистента дитини в організації освітньої діяльності

Роль асистента учителя щодо підтримки учнів з ООП у класі. Способи підтримки, його участь та взаємодія з учителем. Напрями співпраці асистента вчителя з іншими фахівцями та батьками учнів з ООП.

Використання різних форматів організації роботи в інклюзивному класі. Основні функції асистента вчителя під час дистанційного навчання: технічна підтримка під час уроків; адаптація навчальних матеріалів; узагальнення онлайн-ресурсів та додатків для підтримки навчання; взаємодія з батьками, підтримка учнів з ООП (підтримка уваги, додаткові пояснення, включення всіх учнів у групову роботу); ведення документації та здійснення аналізу.

Відмінність у роботі асистента вчителя та асистента дитини. Особливості професійної взаємодії вчителя, асистента вчителя і асистента дитини.

Поняття «адаптація» та «модифікація». Основні завдання адаптації та модифікації. Адаптація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу). Здійснення адаптацій в освітньому процесі та/або модифікацій змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів) для осіб з ООП з метою досягнення результатів навчання, визначених Державним стандартом базової середньої освіти та/або ІПР.

Приклади адаптацій освітніх підходів: поділ завдань на кілька простіших за змістом або покрокових; зменшення тривалості виконання завдання та ін.

Модифікація змісту навчального предмета/інтегрованого курсу. Основні способи модифікації: спрощення (зменшення складності цілей та/або змісту); виключення (скорочення кількості дисциплін, що вивчаються, або зменшення вимог до кінцевих цілей вивчення предмета/інтегрованого курсу); поєднання або ущільнення (інтеграція деяких предметів в один курс або інтеграція кінцевих цілей, змісту).

Приклади модифікації: скорочення обсягу матеріалу; зменшення кількості тем; заміна завдання на інше зі збереженням напрямку вивчення дисципліни тощо.

Цифрові інструменти для дистанційного навчання учнів з ООП: інтерактивні освітні платформи, засоби для дистанційної комунікації (Zoom, Teams, Google Meet), навчальні платформи та сервіси.

Тема 2.3. Практика спільного викладання. Функції учителя та асистента учителя в класі з інклюзивним навчанням

Поняття «спільне викладання». Переваги та основні моделі спільного викладання: *модель консультування* (учитель виступає в ролі консультанта асистента з питань здійснення адаптації/модифікації навчальних матеріалів); *модель наставництва* (активне спілкування, обговорення результатів спостережень за учнями, підвищення знань одне одного з питань інклюзивного навчання); *модель співробітництва* (передбачає розподіл обов'язків між асистентом вчителя та вчителем, де кожен із педагогів надає підтримку та здійснює супровід учнів з ООП під час реалізації їхньої індивідуальної освітньої траєкторії).

Форми спільного викладання: підтримуюче, паралельне, додаткове, викладання в команді.

Особливості спільного викладання в умовах дистанційного навчання.

Тема 2.4. Підходи до оцінювання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами

Оцінювання навчальних досягнень учнів у Новій українській школі з предметів/інтегрованих курсів. Загальні підходи до оцінювання здобувачів освіти з ООП. Використання методичних рекомендацій «Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами».

Основи формуального оцінювання учнів з особливими освітніми потребами: сутність та відмінність від інших видів оцінювання; принципи (неперервності, позитивності, залученість учнів до процесу оцінювання); прийоми (самооцінювання, взаємооцінювання, надання зворотного зв'язку).
Методи та техніки ефективного зворотного зв'язку.

Роль асистента вчителя в забезпеченні об'єктивного оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП; участь у відстеженні та фіксації їхнього індивідуального поступу.

Методи підтримки учнів з ООП у досягненні результатів навчання: індивідуалізація навчання, диференційований підхід, використання допоміжних технологій, психологічна підтримка, створення ситуації успіху.

Тема 2.5. Загальношкільний підхід до інклюзивності та безбар'єрності

Поняття «безбар'єрність» та її види: фізична, інформаційна, цифрова, суспільна, освітня, економічна.

Компоненти освітньої безбар'єрності: доступність інфраструктури освітнього середовища та обладнання (ергономіка та безпека шкільного середовища, привабливий дизайн приміщень, обладнання, меблі); безпроблемне пересування (забезпечення достатнього фізичного простору учням і вчителям, які використовують допоміжні пристрої); раціональне використання простору з урахуванням індивідуальних потреб здобувачів освіти; доступність навчального матеріалу та засобів навчання відповідно до потреб здобувачів освіти.

Сутність поняття «універсальний дизайн». Фокус універсального дизайну: предмети, простір, інформація, послуги. Принципи універсального дизайну в навчанні: використання різних методів для надання інформації (письмові, усні, візуальні, тактильні); надання учням альтернативних способів дій та демонстрування знань, умінь, способів діяльності (презентація, есе, схема, вибір тощо); урахування інтересів учнів для вибору змісту навчання, рівня складності завдань, способів мотивування (гнучкість і доступність навчальних планів, програм, методів навчання, викладання, урахування інтересів, здібностей, рівня підготовки учнівства).

Приклади універсального дизайну в освіті: чіткі лінії видимості для всього учнівства; регулятори гучності; вибір мови; субтитри та відеоматеріали; знаки з візуальним контрастом; вебсторінки, які надають альтернативний текст для опису зображень; інструкції, за допомогою яких

матеріал подається як усно, так і візуально тощо. Інтеграція принципів універсального дизайну у плануванні уроку

Характеристика поняття «розумне пристосування». Розумне пристосування та додаткові засоби для навчання (аудіотактильний прилад, прилад для читання плоскодруканих текстів, накладки зі шрифтом Брайля, лінза Френеля, онлайн-сервіси перекладу жестовою мовою та ін.). Допоміжні засоби для навчання. Додаткові та альтернативні способи комунікації.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

3.1.1. Підготувати приклади адаптованих завдань до тем, які вивчаються на уроках природничої галузі у 7 (8) класі (на вибір).

3.1.2. Підготувати приклади модифікованих завдань до тем, які вивчаються на уроках мовно-літературної галузі у 8 (9) класі (на вибір).

3.1.3. Наведіть приклади універсального дизайну, які є у вашому закладі освіти.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-p#Text>

2. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-p#Text>

3. Про внесення змін до Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 29.05.2025 № 787. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-vnesennia-zmin-do-prymirnoho-polozhennia-pro-komandu-psykholohopedahohichnoho-suprovodu-dytyny-z-osoblyvymy-osvitnimy-potrebamy-v-zakladi-zahalnoi-serednoi-ta-doshkilnoi-osvity>

4. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

5. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20/conv#Text>

6. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>

7. Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.2024 № 527-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-p#Text>

Основна література

1. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами /методичні рекомендації/ укладачі : Н. Софій, О. Стягунова, О. Федоренко. Київ, УІРО, 2024, 40 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2024/07/29/Otsinyuvannya.navch.dosyahn.uchniv.z.OOP-metodrekomentatsiyi-2024.pdf>
2. Про методичні рекомендації : лист Міністерства освіти і науки України від 04.09.2024 № 6/688-24. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66d/850/0f5/66d8500f5d232894940546.pdf>
3. Шевчук Л., Заплотницька О., Дроздик Л., Войцеховська І. Проводжуємо інклюзію в закладі освіти. Методичний посібник. Державна служба якості освіти України, 2023, 86 с. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf
4. Цифровий учитель: путівник для професійного зростання/ укладачі : Ю. Ковальчук, І. Круть, О. Федоренко, Т. Харламова, Р. Шаламов, Р. Шиян. Київ, 2025 127 с. : URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/czyfrovyj_uchytel_putivnyk_dlya_profesijnogo_zrostannya.pdf

Додаткова література

1. Проводимо успішний тренінг : НУШ у 7-9 класах /автори : М. Блажко, А. Ворожбит, Ю. Гайдученко, І. Клименко, О. Пасічник, Ю. Романенко, І. Старагіна, В. Терещенко, О. Федоренко, Т. Харламов, Р. Шаламов, Р. Шиян. Київ, 2025, 127 с. URL:
2. Семеніхіна О., Друшляк М. Типологія цифрових технологій інклюзивного освітнього простору. Фізико-математична освіта, 2022. Том 35. № 3. С. 65-70. URL : <https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c53c191f-0653-4f43-9c89-68ecdb55dd5d/content>
3. Соболева Н. Методичні рекомендації щодо організації практичної роботи зі здобувачами освіти з інтелектуальними труднощами, спрямовані на допомогу педагогічним працівникам команд супроводу осіб з особливими освітніми потребами закладів дошкільної та загальної середньої освіти. УІРО. 2024. 24 с. URL:<https://vlada.pp.ua/goto/aHR0cHM6Ly96bmF5c2hvdj5jb20vRlIvMzUxNTUvbWV0b2QtcnVrLWludGVsLTA1LjA5LjI0LnBkZg==>
4. Універсальний дизайн в освітньому процесі. Відеоурок. URL: https://www.youtube.com/watch?v=0P0BtYm_Oec
5. Щодо асистента учня (дитини): лист Міністерства освіти і науки України від 19.08.2022 № 1/9540-22. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS37395>
6. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації асистентів учителів закладів загальної середньої освіти, діяльність яких

спрямована на забезпечення реалізації Державного стандарту базової середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 04.11.2025р. № 1451).